

Een leeswijzer en toelichting op de

Onderwerp: Toekomstbestendig Watersysteem, strategiebepaling

Datum vergadering: 5-10-2022

Registratienummer: 1901662 versie 3

Besluitnota

Onderwerp

Toekomstbestendig Watersysteem, strategiebepaling.

Voorgesteld besluit

Het algemeen Bestuur wordt voorgesteld:

om met de verworven inzichten uit het rapport Toekomstbestendig Watersysteem (juni 2022) en gebruikmakend van de vastgestelde adaptatiestrategie (AB, maart 2021) voor de middellange termijn per deelgebied de strategie voor een Toekomstbestendig Watersysteem vast te stellen, waarbij de aangegeven hoofdstrategie geen uitsluiting van de andere betekent, hetgeen per onderdeel het volgende inhoudt:

- **Boven-regionaal en regionaal watersysteem**

voor het toekomstbestendig maken van het (boven-)regionale watersysteem wordt de nadruk gelegd op de beheerstrategie, hetgeen het verder vergroten van de capaciteit/vermogen van het watersysteem betekent;

- **Veenweide**

mits passend binnen de provinciale aanpak (verantwoording provincie) en passend binnen het operationele waterbeheer, daarbij de consequenties en risico's afwegend voor wateroverlast en watertekorten:

- o actief meewerken en -doen, daar waar transitie aan de orde is;
- o actief meewerken, daar waar initiatief aan de orde is voor aanpassingen aan de bedrijfsvoering (landbouw);

- **Stedelijk gebied**

- o voor bestaand stedelijk gebied in te zetten op de aanpassingsstrategie, waarbij samen met gemeenten, bewoners, bedrijven en lokale leveranciers (bijv. hoveniers) invulling wordt gegeven aan een 'klimaatbestendige leefomgeving';
- o voor nieuwbouw/herstructurering in te zetten op de transitiestrategie, nu hierbij sprake is van een totaal nieuwe situatie, waarbij de inrichting van het gebied nog open ligt;

- **Heuvelrug**

herstel van het watersysteem wordt als uitgangspunt genomen, hetgeen gepaard gaat met een combinatie van de 3 strategieën: beheer-, aanpassings- en transitiestrategie en een verschuiving richting transitiestrategie betekent;

- **Rivierengebied**

een beperkte opgave binnen het Rivierengebied, dankzij eerdere investeringen en een passende functie, hetgeen het handhaven van de huidige aanpak (voornamelijk beheerstrategie) betekent en oog blijven houden voor ontwikkelingen.

Inleiding

Let op: ivm verwarring omtrent de term 'draagvlakstrategie' is de term gewijzigd in 'aanpassingsstrategie'. Overal waar draagvlakstrategie staat/stond moet nu aanpassingsstrategie worden gelezen.

Eind 2019 is HDSR binnen het Programma Klimaatadaptatie gestart met het project Toekomstbestendig Watersysteem (TBWS). In de eerste fase is de visie TBWS opgesteld. Het AB heeft in maart 2021 ingestemd met de verdere uitwerking van de in de visie opgenomen adaptatiestrategie. Deze strategie is verder uitgewerkt naar een strategie per deelgebied. Deze uitwerking per deelgebied, waarbij het regionale en boven-regionale watersysteem als apart deelgebied zijn opgenomen, is in juni 2022 afgerond. Tijdens de AB-avond op 22 juni zijn de resultaten binnen het AB besproken. Het eindproduct bestaat uit een rapportage en een kaartenatlas (bijlagen 1 en 2). Deze zijn met u gedeeld. Een toelichting op de rapportage en de kaartenatlas vindt u in bijlage 3). Vragen naar aanleiding van deze producten zijn besproken tijdens een technisch vragenuur voorafgaand aan de SKK vergadering op 15 september 2022 en schriftelijk beantwoord.

Als het AB instemt met de voorgestelde strategieën per deelgebied, gaan we deze in de 3^e fase van TBWS verder concretiseren (zie bijlage 3). In de vastgestelde adaptatiestrategie (2021) zijn de drie beschikbare strategieën (beheer-, aanpassings- en transitiestrategie) beschreven. NB: de term draagvlakstrategie is gewijzigd in aanpassingsstrategie.

- **Beheerstrategie:** Voor ingrepen aan het (boven)regionale watersysteem (beheerstrategie) betekent dit verkenningen en voorbereidingen van enkele grote investeringsprojecten, zoals genoemd in bijlage 3 in deze en komende bestuursperiode. In gebieden waar de beheerstrategie wordt toegepast gaat het om het robuuster maken van het lokale systeem (bijvoorbeeld NVO's aanleggen, aangepast peilbeheer, water vasthouden).
- **Aanpassingsstrategie:** Voor de aanpassingsstrategie betekent dit voor de Heuvelrug en het stedelijk gebied intensiveren van de al lopende en starten van nieuwe gebiedsprocessen. Voor het veenweidegebied hangt dit samen met het besluit over de te volgen aanpak van het programma Veenweide. Hierbij worden de diverse gebiedsopgaven geïntegreerd opgepakt. Vooral de programma's Gezond Water, Veenweide en Klimaatadaptatie werken hierin intensief samen.
- **Transitiestrategie:** Voor de transitiestrategie betekent dit intensiveren van onze betrokkenheid bij de grote maatschappelijke opgaven en transities, die vooral op nationaal en provinciaal niveau geregisseerd worden.

Voor deze vervolgfase is budget beschikbaar binnen het Programma Klimaatadaptatie. Daarna zullen we bij het AB terugkomen met voorstellen voor concrete maatregelen inclusief financiële consequenties.

Beoogd effect

Met het vaststellen van de strategieën gaat HDSR integraal en gebiedsgericht werken aan het toekomstbestendig maken en houden van het watersysteem. Integraal wil zeggen dat we naast het in samenhang oppakken van de 'wateropgaven', de uitwerking en uitvoering ook koppelen aan andere maatschappelijke, gebiedsopgaven. Gebiedsgericht wil zeggen dat we geen 'blauwdruk aanpak' voorstaan. We zoeken naar maatwerk oplossingen.

Argumenten

- 1.1 *De rapportage TBWS geeft een goed beeld van de ontwikkelingen op de lange termijn.*
Dit beeld geeft de effecten op het regionale watersysteem van ontwikkelingen, de marges en onzekerheden hierin. Dit geeft voldoende argumenten om de keuze voor de te volgen strategieën te onderbouwen.
- 1.2 *De strategieën geven richting aan de wijze van werken, prioritering van acties en inzet van middelen.*
Hiermee voorkomen we een ad hoc aanpak. Het geeft een basis om gestructureerd aan het 'toekomstbestendig maken van het watersysteem' te werken.

1.3 De strategieën leiden tot concrete en effectieve vervolgacties.

De verwachting is dat we met de vervolgacties voldoende tempo gaan maken om tot een waterrobuust en toekomstbestendig watersysteem te komen.

Kanttekeningen

1.1 *De rapportage geeft niet op alle aspecten van een toekomstbestendig watersysteem antwoord.* TBWS is vooral gericht op het regionale watersysteem. Met name het stedelijk watersysteem is geen onderdeel van deze studie. Daarnaast is waterkwaliteit, vanwege beperkingen vanuit de modelmatige mogelijkheden, beperkt tot een kwalitatieve beschouwing. Bij de uitwerking, vervolg- en aanvullende acties is input van andere kennisbronnen noodzakelijk. Bij de verdere uitwerking zijn zowel het beleid voor waterkwaliteit als voor duurzaamheid harde randvoorwaarden. Door nu actief te acteren, krijgen we tevens inzicht in de kennisleemten en 'blinde vlekken'.

1.2 Het vereist een andere inzet van HDSR.

Tot nu toe is de rol van HDSR bij het toekomstbestendig maken van het watersysteem vooral gericht op het optimaliseren van het waterbeheer en – infrastructuur. Het grootschalig en structureel inzetten op 'stroomopwaarts' werken is nog niet gemeengoed. Vooral het doorzetten tot en met de uitvoerings- en beheerfase is nog vrijwel onbekend terrein. Door hier nu mee te beginnen, gaan we deze expertise en vanzelfsprekendheid verwerven.

1.3 Inzet van aanpassings- en transitiestrategie betekent afhankelijkheid

Het 'stroomopwaarts' werken brengt ook een afhankelijkheid mee van derden, zowel van bewoners en gebruikers in het gebied als van andere overheden. In diverse gebiedsprocessen (o.a. Blauwe agenda Utrechtse Heuvelrug, Regionale Veenweidestrategie) werkt HDSR al intensief samen met onze partners om het waterbelang en de gebiedsbelangen te verenigen.

Financiën

De uitwerking voor het eigen watersysteem zal leiden tot investeringsvoorstellen voor het (boven)regionale watersysteem (onder andere waterberging en wijzigen afvoersituatie). Hiervoor komt dan een apart kredietvoorstel naar het Algemeen Bestuur, waarbij ook gekeken wordt naar andere financieringsmogelijkheden dan onze begroting.

Vervolg

In de 3^e fase TBWS worden de strategieën, zoals in bijlage 3 verwoord, geconcretiseerd, waarbij verworven inzichten van afgelopen extreme situaties (o.a. droogte) worden meegenomen. Voor de gebieden is dat vooral een voortzetting en intensivering van stroomopwaarts werken. Voor het (boven)regionale watersysteem betreft het een aantal verkenningen, die naar verwachting leiden tot investeringsprojecten.

Communicatie

Intern delen we de resultaten, naast algemene berichtgeving, via werkoverleggen met een aantal specifieke teams, zoals watertoets/RO, hydrologen, gebiedsteams Waterbeheer.

Extern delen we de resultaten actief met onze partners, zoals netwerk Water en Klimaat, Blauwe Agenda, Utrechtse Waterpartners, VZHW.

Samenwerking & participatie

Met name de concretisering van de acclimatisatiestrategie en transitiestrategie vergen een grote mate van samenwerking met andere overheden, partners en gebruikers van ons gebied. De samenwerking en participatie wordt nu al opgezocht in bijvoorbeeld de Blauwe Agenda Utrechtse Heuvelrug en de Regionale Veenweide Strategie. Dit stroomopwaarts werken zal worden voortgezet en geïntensiveerd.

Bijlagen

Bijlage 1: Toekomstbestendig Watersysteem, eindrapportage, juni 2022 (DM 1885067)

Bijlage 2: Toekomstbestendig Watersysteem, kaartenatlas, juni 2022 (DM 1885066)

Bijlage 3: Toelichting bij rapportage en kaartenatlas TBWS voor het AB (DM 1904544)
Bijlage 4: Strategiebepaling Toekomstbestendig Watersysteem per deelgebied (DM 1896555)
Bijlage 5: Errata en verduidelijkingen rapportage TBWS (DM 1909001)